

NEJSTARŠÍ
PEČETI ŠLECHTY ČESKÉ
AŽ DO ROKU 1300.

Napsal

MARTIN KOLÁŘ,

professor c. k. vyššího real. gymnasia v Táboře.

V TÁBOŘE.

Tiskem Jana K. Franka. — Nákladem vlastním.

1883.

Pominouce v tomto článku vypsání pečeti panovnických, zemských, kněžských a jiných korporací v Čechách hodláme do roku 1300. podati přehled materialu heraldického, jenž naši šlechtě domácí náleží. Práce tato jest ukázkou z většího díla, které o heraldice české vydáme.

Věkem i rodem svých pánů vyniká nade všechny erb **Děpolticů**, po-
boční větve Přemyslovců, kteráž pocházejíc od Děpolta I., nejmladšího
syna Vladislavova, udatností svých členů jednotlivých v l. 1142.—1241. na
slovo vzatou byla. Zachoval se z roku 1213. znak Děpolta III., jenž dle
Bočka v jeho diplomatárii (II. d. 67 str.) ukazuje půl lva a půl orla zády
k sobě obrácené. Podobný erb mají města Mělník, Stará Plzeň (dnešní
Plzenec) v Čechách a Krakov v Polsku, jenže místo půl lva celý lev vzpří-
mený zády obrácen jest k poloviční orlici.

Po Děpolticích knížatech stkví se v čele šlechty české rúže pětিলistá,
kterou **Vítkovici** na štít si vzali; první známe z r. 1220. na pečeti Vítkva
z Prčic, jehož osoba vyobrazená v pravé ruce prapor s rúží drží nad
hlavou v levo se nesoucí a levá trojhranný štít země se dotýkající, jenž
rúží okrášlen jest. Okolo celé pečeti nese se nápis: „Sigillum domini
Vitkonis de Planthinberg“, kteréžto místo v Čechách naléztí posud ni-
komu se nepodařilo.¹ Rozrodili se Vítkovci velmi četně v jižních Če-
chách a když spolek svůj rodinný ve třináctém století roztrhli, jakož
svědčí pověst o starém panu Vítkovi a jeho pěti synech, kteří s rúžemi
rozdílných barev v erbů po svých statech se rozešli, vykvetly ze spo-
lečného rúžového koře pánové z Krumlova s rúží zelenou (Zaviš z Kru-
mlova neb z Ledenic jmenovaný), pánové z Rosenberka s rúží bílou, pá-
nové z Landsteina s rúží červenou, pánové z Hradce Jindřichova s rúží
zlatou, pánové z Ústí nad Lužnicí a pánové ze Stráže s rúží modrou.

Na Borotíně, na Zelči, na Roudném a na Skalici u Tábora, na Mezi-
mostí a Drahově u Veselí, na Maršovicích a na Kosové Hoře u Sedlčan,
na Hořicích u Krumlova, na Strunkovicích u Volyně byli pánové a vla-

¹ Archiv Orlický.

dykové s pětistou rúží v erbu, a kromě prvotních těchto sídel Vítkovců i vladkyové Chrastští z Chrastu u Horažďevovic a pánové z Brodu u Plané na Plzeňsku tímto erbem se honosili. Na Moravě měli pánové z Moravan též erb Vítkovicův. Celý rozrod vymřel pány z Ústí v XVII. století. Velikou moc rodu toho naznačil kronikář již r. 1276. slovy: „Eodem anno Vitkonides cum ingenti militia recesserunt a rege,“ k čemuž přidáváme, že náleželi pánové z Růže k těm několika málo rodům českým, kteří jízdeckého znaku užívali jako panovníci neodvislí. Nejvyšších komorníků zemských v Čechách bylo z Vítkovců 9, nejvyšších purkrabí 9, nejvyšší podkomoří 4, nejvyšší truksas 1, nejvyšší maršálkové 2.

Jako Vítkovci v čele šlechty české jsou, tak pánové z **Pernšteina** na Moravě vždy prvními byli v řadách panstva domácího. Psali se z počátku z Medlova, z Kamenu, z Jakubova a z Auersperka, než heslo z Pernšteina všichni přijali. Jimram z Medlova užívá již r. 1220. zubří hlavy na svém štítě dle Bočkova diplomataře (dilu II. str. 118.), kterýž erb všichni členové tohoto rodu bez proměny si ponechali až do svého vymření r. 1631. Nejvíce proslavil se pan Vilém z Pernšteina, jenž na Pardubicích r. 1521. umřel, smířiv smlouvou Svatováclavskou šlechtu a města česká, když válka domácí již již vzplanouti měla mezi oběma stranami rozezleuými. O počátcích rodu tohoto viz rozpravu p. Brandlovu v Arch. pam. IV. 2. na str. 176. V hodnostech zemských na Moravě byli z Pernšteina 4 zemští hejtmané, 1 komorník olomoucký, 4 komorníci brněnští a 2 nejvyšší komorníci.

Pan Kojata syn Hrabíšův, jenž r. 1227. poslední vůli svou napsal a bezdětek zemřel, užíval erbu mluvícího totiž dvou hrábí křížem přeložených,² jako strýcové jeho pánové z Oseka a z Risenburka v severozápadních Čechách osedlí, kde jméno Slávek v rodu tom oblíbené posud připomínají osady Slavkov (Schlaggenwald, pův. Slawkenwald) i Ostrov (Schlackenwerth, pův. Slawkenwerd).

Rod **Hrabíšicův**, jak Palacký pány z Oseka nazval, záhy nejvýš se vznesl úřady a statky svými mezi panstvem českým ale s výše své opět velmi hluboko klesl; poslední potomek Jan Boreš z Risenburka ve stavu rytířském r. 1518. se připomíná. Rodu tomu náležejí 3 nejvyšší komorníci a 1 biskup pražský. Hrábí užívali v erbu též Kostkové z Postupic, Amchové z Borovnice, vladkyové z Krupé, z Tismic a z Popovce.

Bohuslava z Černic, vdova po panu Zvěstovi, darovala klášteru křižovníkův s červenou hvězdou v Praze vsi Tursko a Černuc roku 1237., k čemuž svolil syn její Sulislav ze Pnětluk. List paní Bohuslavy posud zachovaný,³ jest pečetí opatřen, která nám zobrazuje ženskou osobu, jež pod prsoma má na sobě štítek s erbem polovicí psa v levo obráceného,

² C. k. univ. knihovna v Praze. ³ Archiv řádu křižovníckého v Praze.

předníma nohama vyskakujícího. Týž erb našel jsem u vladyk Byšických z Byšic v okrese Mělnickém asi 3 hodiny na východ ode Turska.

V témž archivu zachoval se z týchže dob erb pana **Zbraslava z Miletína**, číšníka krále Václava, jenž poslední vůlí svou některé statky křižovníkům odkázal a před r. 1241. zemřel. Erb jeho na tříhranné pečeti vypodobněný ukazuje nám roh kozorožce, dvakráte do vnitř z pravé strany zakroucený. Znak takový se nám posud v heraldice české nenaskytnul.

Strakonický hrad, kolébkou svého rodu, daroval pan **Bavor ze Strakonice** r. 1243. z polovice řádu maltanskému a přivěsil k listu tomu pečeť trojhrannou, na které střela hrotem nahoru obrácená podle pravé strany leží.⁴ Strakoničtí páni vymřeli již na začátku XV. století Janem ze Strakonice (Strohlenburku) na Moravě, ale rozrod jejich byl velmi četný a poslední vladyka se střelou na erbu, Antonín svobodný pán Beneda z Nečtin byl r. 1808. nadporučíkem v invalidovně pražské. Mocí a důstojností předcházeli páni Bavorové jiné rody české a v řadách jejich 1 nejvyššího komorníka, 1 nejvyššího češníka a 1 nejvyššího maršálka nalézáme; erbu užívali jízdeckého, o němž jsme u Vítkovců mluvili. K rozrodu jejich počítáme pány z Nečtin a vladyky ze Zhoře a z Háje na Plzeňsku, pány z Bavorova, ze Štěkně, z Blatné, z Vitějovic, z Pořešína, ze Stropnice nebo z Boršova, vladyky z Drahonice, ze Křemže, ze Chlumu, ze Dvořec, ze Stradova, z Maškovce, z Kamenného Újezda na Prachensku a Budějovicu, vladyky z Velimovic na Táborsku, z Otvic na Litoměřicku a pány ze Třeště na Moravě. Dvě střely křížem přeložené měli vladykové z Dražovic na Prachensku a ze Služátek na Táborsku, dvě střely kolmo vedle sebe postavené vladykové z Protivce (na Prachensku), dvě střely rovně nad sebou ležící vladykové z Dubkovic (na Litoměřicku), dvě střely o jednom střelišti vladykové ze Sedlce u Starého Tábora, tři střely koncentrické vladykové z Vidovapole u Budějovic českých a čtyři střely výstřední pánové ze Švabenic na Moravě.

Boček, z milosti boží hrabě Bernecký a bratří jeho Kuno a Smil, praotcové panského rodu **Kunštátského**, z něhož král český Jiří z Kunštátu a z Poděbrad pocházel, měli zprvu tři břevna barvy černé na stříbrném štítu a později táž tři břevna ale jen v horní polovici štítu, dolní byla prázdná.⁵ Prvního erbu užíval pan Boček, druhého oba jeho bratří pospolu roku 1255. a poslední erb zůstal všech Kunštátských pánů erbem rodinným, jakož jej spatřujeme roku 1290. u Gerharda de Oberz.⁶ Páni z Kunštátu rozrodili se ve tři větve: z Kunštátu a z Poděbrad, Kuny z Kunštátu a Zajímače z Kunštátu, k nimžto připočítí ještě sluší pány Drnovské z Drnovic. Potomci krále Jiřího drželi knížectví Minsterberské

⁴ C. k. státní archiv ve Vídni. — ⁵ Urkundenbuch des Stiftes Saar na str. 18. —

⁶ Tamtéž str. 40.

ve Slezsku a vymřeli Karlem Fridrichem r. 1647., jenž byl spolu poslední z celého rodu Kunštátského.

Nebylo téměř žádné zemské důstojnosti na Moravě, které by Kunštátovci nebyli měli, neboť jsme našli mezi nimi 7 hejtmánů zemských, 4 komorníky olomoucké, 3 komorníky brněnské, 3 komorníky brněnské a znojenské zároveň, 1 sudí brněnského, 1 sudí olomouckého, 2 nejvyšší komorníky, 4 nejvyšší sudí, 1 podkomořího a 2 sudí dvorské.

Smil z Lichtenburka, jenž na svém štítě r. 1257. dvě ostrve křížem přeložené měl každou o 6 sucích⁷, jest prvním erbovním zástupcem velkého, mocného rodu panského, o němž se r. 1316. praví: *Omnis Henrici de Lipa generatio, quae de Ronowe dicitur*. Vzácnost rodin ke Hronovcům náležejících doložití můžeme nejen vysokými úřady zemskými, nýbrž i jízdeckou pečeti, které užívali pánové z Lichtenburka na svých listech. Nejvyšších purkrabí pražských 5 z tohoto rozrodu pocházelo, 5 nejvyšších hofmistrů, 23 nejvyšších maršálků, 6 nejvyšších komorníků, 4 nejvyšší sudí, 2 nejvyšší kancléři, 4 sudí dvorští, 2 truksasové, 1 podkomoří, 1 nejvyšší minemistr, 1 purkrabí kraje Hradeckého, 1 královský prokurator, a 2 purkrabí hradu Pražského. Statky Hronoviců rozkládaly se po celých východních Čechách a na Moravě jsouce v držení četných rodin, ze kterých nám ve známost vešli páni Berkové z Dubé a z Lipého na Litoměřicku, kteří v Čechách vymřeli jako hrabata r. 1706. Františkem Antonínem, nejvyšším zemským maršálkem, ale v Sasích ještě v chudobě žijí; páni z Liběšic na Litoměřicku také Škopkové z Dubé řečení; Póty ze Fridlanda (za Broumovem) potomci: pánové z Náchoda a z Adrspachu, Hlaváčové z Třebechovic a pánové z Visenburka a od Pótova bratra pošlí pánové z Housky. Lichtenburkové rozeznávali se od Berků klénotem nad helmicí, na kteréž polštář ležel s kaprem a jmenovali se po hradu Lichtenburku na Čáslavsku, později oblíbili si jméno Krušina a dostali se na Kumburk, Hostinné a Trutnov; větvi jejich byli páni Bitovští na Moravě. Páni z Lipého stejný měli s Lichtenburky klénot a jako Vítkovci Záviše z Krumlova a z Falkenšteina za předního muže rodu svého pokládali, tak Hronoviců největší slávou byl Jindřich z Lipé 1304—1329. Letorostí pánů z Lipé byli pánové z Pirkšteina na Ratajích, jichžto jméno vždy připomínati bude v dějinách českých proslulý pan Hynek Ptáček z Pirkšteina r. 1434—1444. Jiná větev Lichtenburků velmi rozšířená byli páni z Ronova, kteří vládli na Přibislavi v Čechách a na Letovicích v Moravě a také Vožici Mladou v zástavě měli; od nich pošlí Křínečtí z Ronova, kteří podnes kvetou ve stavu hraběcím v Němcích nazývajíce se hrabaty z Ronova a Biberšteina. Mičanové z Klinšteina na Litoměřicku byli jednoho původu s pány ze Žandova a vymřeli teprve r. 1663. svobodným pánem Ignácem Vojtěchem Mičanem.

⁷ Urkundenbuch des Stiftes Saar, str. 15.

Na hranicích moravskorakouských ve vesnici Tyrna (Trnava) řečené sídlél Vikardus **de Tierna**, jehož pečeť z r. 1260. zachovaná má na štítu trojhranném tři srdcovité listy, dva v hořeni a jeden v dolní části⁸. Vikart byl velmožem jak v Čechách a na Moravě tak v Rakousích na slovo vzatým a v l. 1244—1262. velmi často se připomíná jako purkrabí Znojemský a Vranovský, jako mincmistr Vídeňský a v jiných ještě hodnostech. Vdova Vikartova Wolthildis darovala klášteru Světelskému dvůr Ezelenschlag r. 1265. a dceru jeho pojal za manželku český pán Jan z Dobřan na Plzensku. Erbem náleželi k jeho rodu na Moravě páni z Myslibořic. (Ratibor r. 1298. v arch. maltauském) a z Miroslavi také z Myslic řečení (Kadolt 1298. v témž archivu maltanském), Oldřich ze Freisteina roku 1286. připomenutý (Archiv für Kunde oesterr. Gesch. I. str. 40.) a nynější hrabata Moravičtí v Bavořích. Vesnice Vikařice (Woi-kartschlag) na hranicích moravskorakouských posud pana Vikarta připomíná, ačkoliv rod jeho dávno vyhasl.

V archivu kláštera Vyšebrodského jest list pana **Čéče z Budějovic** od r. 1263., kterým vesnici Záhoří na západ od Budějovic ležící téměř klášteru prodal, pečeť jest opatřena erbem tři párů háků křížem přes sebe přeložených. Týž pan Čéč podruhé „de Wilitschin“ se psal (jakkoliv na pečeť posud z Budějovic se jmenoval), kdy daroval vesnici Reinprechts klášteru Světelskému v Rakousích r. 1266., za erb má dvě háky berlám podobných křížem přes sebe přeložených. Panu Čéčovi odňal král Otakar Budějovicé, kde nové město vystavěl a dal mu za ně Veliš u Jičína a synu jeho též Čéčovi za Veliš dal Václav III. Olešnou v horách, jak Dalemil a Neplach vypravují. Kterak Velešina ztratil pan Čéč, zdali jeho dědic-tvím byl či též královským majetkem, nevíme: r. 1283. již seděl na Velešíně Jan z Michalovic jiného erbu. Diplomataře české od Erbena a Emlera vydané jmenují nám r. 1181. Čéče, velmože ze Železnice; Hynka, syna pana Čéče z Budějovic r. 1268. a r. 1290. Budivoje z Isenberka, poněmčené to Železnice, jehož erbem byly též tři páry berel křížem přeložených. Z poznámek těchto jde, že byli pánové z Budějovic a ze Železnice jednoho erbu a rodu, jakkoliv sídla jejich prvotního určitě naznačiti nemůžeme, připomínajíce tenkrát jen tolik, že berly v jejich erbu i v heraldice německé nalézáme, kde znamenaly nástroje hornické, srovnávající se s názvem pánů „ze Železnice“. Nejvyšší sudí zemský pan Čéč r. 1264. naposled připomenutý náležel jinému rozrodu.

Zdislav, maršálek dvora královského, zachoval nám na pečeťi své z roku 1266. erb na Plzensku velmi rozšířený, jehož hořeni polovice byla barvy červené, doleni barvy bílé⁹. Hlásili se k tomuto znaku páni z Darové, z Buben, z Potvorova, z Plané, ze Chrasti, z Horoměřic, z Oseka

⁸ C. k. st. archiv Vídeňský. — ⁹ Archiv kláštera Břevňovského.

(u Rokycan), z Drahoňova Újezda, z Chotětína (u Zbirova), z Hostouně, z Mutěnina, z Ruprechtic na Klatovsku, z Malsína u Všerub a ze Šanova u Rakovníka.

Rodiny šlechtické, které v Čechách mezi nejstarší náležejí, záhy též na Moravě statky držely, tak že při stejném erbu ani není častokráte možno určití, zdali který rod z Čech nebo z Moravy pochází. Tak pánové z **Řičan** jmenují se na Moravě již r. 1237. a to tři bratři: Karel, Benek a Lutslav, v Čechách pak Ondřej z Řičan, nejvyšší komorník r. 1267., jenž za erb má trojlist tak rozložený, že na každý kout trojhranného štítu jeden list připadá¹⁰. Pánové z Řičan nazývali se z počátku dle sídel svých Fridelo Praczowiensis na Moravě roku 1297., v Čechách: ze Všehrom, z Jezeřan, (1355.), z Chotýšan (v okolí Řičanském) ze Krivsoudova a z Borečnice (na Čáslavsku), z Cehnic (na Prachensku), a rozrodivše se po všech končinách naší vlasti, vymřeli teprve v tomto století Maxmilianem Ferdinandem svob. pánem z Řičan r. 1817.

Buzice nazval Palaický panský rod v Čechách i na Moravě velmi rozvětvený se sviní hlavou v erbu. Pokud víme, vyskytuje se tento znak nejprve roku 1267. na pečeti pana Oldřicha, nejvyššího komorníka, jenž Zajícem z Valdeka (bývalého hradu u Hořovic) se nazýval, Žebrák držel a též nejvyšším purkrabím Pražským byl až do své smrti r. 1271.¹¹ Po jméně Zajícově nazvali potomci jeho hrad Klepý na Litoměřicku Hasenburkem a přibrali si zajíce vedle sviní hlavy do erbu rozečtvrceného; první takový erb se zajícem známe z r. 1356. Připomenutý pan Oldřich založil rodu svému klášter sv. Dobrotivé v lesích nedaleko hradu Žebráka, který již ve XIV. století z držení rodiny vyšel za Budyni na Litoměřicku, která potom předním sídlem pánů z Hasenburka až do jich vymřeni (r. 1663.) byla. Letorosti pánů z Valdeka připomínají se na Litni a Drahlíně u Berouna; na Kuřím na Vltavě a na hradech Týnci a Kostelci na Sázavě nedaleko ústí této řeky do Vltavy; jmenujeme onde pány Medky z Valdeka a tuto pány Spacmany z Kostelce, kteří samojediní staré rodné jméno Dětrichů po Dětríškovi Buzici, slavném předku tohoto rozrodu, podrželi. Jiná mohutná větev tohoto velikého kmene byli páni z Rožmitála, kteří lva si přibravše na štít vedle sviní hlavy Lvové z Rožmitála a z Blatné se nazývali, pocházejíce od Oldřicha z Rožmitála 1251.—1264. Nejvíce ze všech pánů Lvů z Rožmitála proslavil se pan Zděnek Lev, nejvyšší purkrabí pražský v l. 1507.—1528., jehož potomci posud na Moravě ve stavu svobodných pánů žijí. Z blízkosti sídel a erbu abychem soudili, byli jednoho rodu s Rožmitálskými páni z Homberka na Plzeňsku u Spáleného Poříčí, páni ze Štěňovic u Plzně a z Chotěšov i z Kloušova v týchže končinách, kteří všichni sviní hlavu na erbu ma-

¹⁰ Kapitulní archiv v Praze. — ¹¹ Kapitulní archiv v Praze.

jíce záhy vymřeli. Na sbořeném hradě Třemšíně, jižně od Rožmitála, bydlila též zvláštní letorost Buziců jako na blízkém městě Březnici, jehožto stejnojmenní pánové až i tři svini hlavy na štítu svém měli. Pošlední mezi Buzici jmenujeme pány ze Šellenberka nebo z Křimína (hradu u Mladé Vožice), kteří již ve XIV. století z Čech na Moravu ano až do Slezska se dostali. V Čechách záhy Šellenberk prodávše sídlili až do husitských válek na tvrzi Podolí u Načerace, na Moravě drželi hrad Kravíhory ve Znojemsku a místo svini hlavy vzali si hlavu jelena s parohy na štít svůj jako Jindřich Šelemberk z Kravíhory r. 1397.¹² Rod svůj nejvíce proslavil Jan ze Šellenberka a z Kosti, nejvyšší kancléř království českého 1479.—1503., jehož potomci vymřeli již r. 1597. Janem ze Šellenberka a z Kosti na Mrači. K celému rozrodu náležejí z hodnostářů zemských 1 biskup a 1 arcibiskup, 2 nejvyšší purkrabí, 1 nejvyšší hofmistr, 1 nejvyšší maršálek, 3 nejvyšší komorníci, 4 nejvyšší sudí, 2 nejvyšší kancléři, 2 sudí dvorští, 6 nejvyšších truksasů, 1 nejvyšší číšník, 3 podkomoří, 1 purkrabí hradu Pražského.

Černín z Popovic na Moravě, bratr Artleba komorníka a Bolibora má na své pečeti erb pánů z **Drahotouš**: dvě rohů kamzičích na koruně r. 1269.¹³ Drahotouš hrad, odkud hlavní větev tohoto rozrodu název svůj vzala, býval na Přerovsku, dříve se jmenoval rod tento z Ceblovic a z Jedovnic na Brněnsku. Bratr pana Bohuše z Drahotouš, maršálka Moravského, Hartman z Holenšteina 1256.—1287. byl předkem vzácného rodu Moravského (jehož monografii sepsal Brandl v „Matici moravské“ 1880. str. 175.) ale potomci jeho, pánové z Holenšteina, ze Sovince, ze Pňovic a z Eulenburku změnili erb svého rodu tak, že na štít přijali znak rozpuštěný se šilkým poloutrojříčím buď v levém nebo pravém poli. Svobodní páni z Drahotouš vymřeli teprve v XVIII. věku a znak jejich udržel se v erbu bavorských hrabat Moravických.

Popovského Černína potomci žili ještě roku 1385. dle erbu Černína z Popic a kromě nich též Mikuláš z Brožic odjinud z Blatnice (1416.) a pánové z Veteřov (1389.) erb Drahotoušský měli.

Dvě bílá ləkna na červeném štítě jsou erbem rozvětveného kmene **Kouniců**, kteří jako knížata a hrabata podnes v Čechách a na Moravě žijí. Nejstarší erb posud známý tohoto rozrodu zachoval se na pečeti Oldřicha z Drnholce, místopředsedatele korutanského a zetě krále českého, z roku 1271.¹⁴ Počátky svými sahají Kounicové až do XII. století a k prvním jejich statkům na Moravě: Kounice, Rudvíkov a Drnholec, v Čechách: Poděbrady, Choustník a Rychnov náležejí. Z linie Poděbradské pocházel Hroznata z Husic, purkrabě pražský 1284.—1286., jehož pečeť též se chovala a synové jeho Arnošt z Talmberka i Záviš z Újezdce, kteří s Be-

¹² C. k. státní archiv Vídeňský. — ¹³ Bočkův diplomatů IV. 39. — ¹⁴ C. k. státní archiv Vídeňský.

nešem z Choustníka v jižních Čechách se usadivše, ouen na Sázavě, tento na Vltavě nedaleko Týna Vltavského, jsou praotcové dvou ratolestí Kouaniců českých, pánů z Talंबरka a hrabat z Kounic. Výstřelkem větve Moravské na Rudvíkově byli Rychnovští z Rychnova na Králohradecku, kteří až do konce XVI. století se udrželi. Pánové z Choustníka přijali místo rodného erbu zlatý řebřík na modrém štítě, ale nedočkali se ani válek husitských. V XV. století vzali vznik vladykové z Martinic na Smečně, kteří v erbu leken užívajíce, sobě křtící jméno Bořita oblíbili a mezi pány české přijati byvše, konečně ve stav hraběcí povýšeni byli a teprve na konci předešlého století vymřeli, ačkoliv erb i jméno jejich po přeslici se udržely v rodě hrabat Klamů z Martinic. Zemských důstojností vystřídalo se velmi mnoho v tomto rozrodu: 3 nejvyšší purkrabí pražští, 5 nejvyšších hofmistů, 8 nejvyšších komorníků, 7 nejvyšších sudí, 2 nejvyšší kancléři, 1 sudí dvorský, 2 presidenti nad appellacemi, 1 nejvyšší písař, 1 podkomoří, 1 ministr, 3 nejvyšší lovčí, 2 purkrabí hradu pražského.

Weikart z **Polné** v Čechách přitiskl pečeť otce svého Jana k listu v archivu Drážďanském z r. 1282., jak p. kollega Sedláček mne zpravil a nákres erbu přinesl, jenž rozpůlen jsa, v pravé polovici lvici Markvarticů má, v levé tři listy srdcovité pánů z Tyrné (Trnavy). Jest tedy třeba opravití, co Palacký u rodu Janoviců o pánech z Polné řekl, že by orlici v erbu měli, zrovna tak jako pány ze Kryr mylně pokládá za Janovice, neboť erbem svým v archivu Vyšehradském zachovaným náleželi k pánům ze Žeberka. Pánové z Polné, jichžto dědové byli Zbislav z Polné a Weikart z Trnavy, založili komendu řádu německých rytířů v Drobovicích u Čáslavi a svého času mezi šlechtou naší velmi vynikali: náš pan Weikart měl Alžbětu, dceru krále Otakara za manželku, byl roku 1303. purkrabím brněnským a připomíná se ještě roku 1326. Bratr jeho byl Závíše roku 1282. a synem nebo příbuzným jednoho z obou bratří byl Jindřich z Polné r. 1318. jmenovaný. Původ Markvartický pánů z Polné kromě lvice na erbu dokazuje též majetek ve vsi Všeni u Turnova a o příbuznosti s pány Trnavskými kromě stejného erbu též jméno Weikart svědčí.

Na hradě Hartenberku v okresu Falknovském vystřídaly se již ve XIII. století dvě rodiny rytířů z **Hartenberka** řečených, kteří rozličného erbu užívajíce, dle jmen křestních spříznění byli. Roku 1277. jmenují se čtyři bratři z Hartenberka Jindřich, Albert a dva Havardové s matkou Hedvikou a v pečeti své mají erb Lamingarů z Albenreutu, šraňk stříbrný.¹⁵ Ale již r. 1290. má Albert z Hartenberka na štítu dvě medvědíh pracek křížem přeložených, kterýžto erb stal se potom znakem rodinným Hartenberků z Hartenberka, jako šraňk Lamingarům zůstal. Hartenber-

¹⁵ Král. státní archiv bavorský ve Mnichově.

kové, podavše Hartenberk v léno koruně české roku 1350., psali se též z Kynžvartu a ze Schönbrunnu, drželi Albenreut, Kinšperk, Gossengrün, Pichlberk a později do vnitřních Čech na Kokovice se dostali. Celý rod vymřel v Němcích r. 1760., nemaje v Čechách jiných erbem příbuzných nežli Blatenské z Blatna, kteří též v XVI. století sešli.

Moravské městečko Švabenice bylo původním sídlem pánů **ze Švabenic**, kteří ve XIII. století nad jiné rody moravské daleko vynikli. Nejstarší pečeť rodu svého (čtyři střely výstřední) zachoval nám Vitek z Rodenbachu z roku 1277.¹⁶ Podle sídel svých jmenovali se též z Náměšti, z Drnovic, ze Chřelova a z Bobrové i dostali se dědictvím po panu Všeborovi z rozrodu Hrabšiců do Čech, kde vládli krajinou Trutnovskou a byli patrony nade křižovníky Zderazskými v Praze, kterým kostelní podací v Moravanech a ve Švabenicích darovali. Rod tento záhy sešel ve své slávě a moci, až i do rytířského stavu sklesl a v XVIII. stol. vyhasl.

Na Deblíně v Moravě na Brněnsku vládl v l. 1234.—1244. Ratibor odtud **z Deblína** řečený, kastellan Olomoucký, jehož synové byli Hartlieb a Jenec z Doblína v létech 1254.—1292. a Hartliebovi synové opět Hartlieb a Vitek. První Hartlieb spravoval úřad komorníka na Bitově a zanechal nám na pečetích z let 1278.—1292.¹⁷ svůj erb, kterýž se jmenuje po německu Nesselblatt a vypodobňuje jako štít liliovými zoubky obložený. V Němcích měli podobný erb hrabata z Holšteina a ze Schaumburka ve XIV. století; na Moravě našli jsme ten erb ještě u Matouše ze Žeranovic (u Holešova) z r. 1297., jehož potomci do roku 1370. na Žeranovicích se udrželi.

Rulko (Rudolf) **z Biberšteina**, jehož erbem paroh o 4 výběžcích byl r. 1278,¹⁸ stal se praotcem panského rodu, jenž okolo Friedlandu v severních Čechách a dále v Lužici statky své měl, ale již r. 1667. vymřel.

V západních Čechách, kde Plzeň vévodí, záhy se rozšířil panský rod Drslaviců, kteří později ve hlavní dvě větve se rozdělili, pány **ze Skály a z Risenberka** a pány **z Litic a z Potenšteina**. První měli za erb poloutrojčáří červené v bílém poli, jako pan Děpolt z Risenberka roku 1268,¹⁹ druzí měli tři čáry na pokos od pravé k levé přes celý štít, kterým také v XV. stol. řebříky říkali, jako Póta z Potenšteina a Soběhrd z Lutic r. 1287. První sídla Drslaviců se šikmým trojčářím byla u samé Plzně: Litice a Křimice a na Úslavě Žinkovy a Potenštejn; Drslavici s poloutrojčářím dostali se po Úhlavě a Mži až na Skálu u Přeštic, na Bírkov a Chudějnice a vystavěli Risenberk u Koutů a Rábí na Otavě. Pánové z Potenšteina ve XIII. století nabyli velkých statků na Králohradecku v poříčí tiché a divoké Orlice a postavili tam nové Litice a nový Potenštejn, v jichžto okolí až do konce XVI. století se udrželi. V dobu tuto

¹⁶ Urkundenbuch des Stiftes Saar str. 33. — ¹⁷ Urkundenbuch des Stiftes Saar str. 33.

¹⁸ C. k. státní archiv Vídeňský. — ¹⁹ Archiv kapitoly Vyšehradské.

připadá pověst, která u Drslaviců ze Skály a z Risenberka se udržela, o zrušení spolku rodového, z něhož 24 členů se vytrhlo a nové rodiny založilo. K Drslavicům s poloutrojčářím náleželi pánové ze Skály, také ze Švihova řečení, z Risenberka, z Dolan, z Malešic, z Bystřice, z Heršteina, vladykové z Výrova, ze Svrčovsi, ze Vřeskovic, ze Skočic, z Chuděnic, ze Sulislavi, z Gumberka, z Ulic, z Blahoust, z Mědražic a Sulkové z Hrádku. K Drslavicům s trojčářím šikmým se hlásili: pánové z Boru, ze Žinkov, z Litic, z Kařeza, z Horušau, z Lopaty, ze Žlovic, z Mitterwaldu a z Potenšteina na Plzensku a Prachensku; na Králohradecku: pánové Žampachové z Potenšteina, z Častolovic, z Dobrušky, z Opočna, z Heřmanova Městce a z Kostomlat u Nimburka. Hradečtí Potenšteinové dostali se až na Moravu, kde též pánové z Potštátu r. 1368. k tomuto rozrodu a erbů náleželi. Pánové z Opočna vešli ve spolek rodinný s pány z Choustníka a proměnili si buď prostřední břevno na svém erbů, buď obě postranní břevna v řebříky dle erbů pánů z Choustníka. Mezi zemskými důstojníky a úředníky nalézáme z Drslaviců 5 nejvyšších komorníků, 1 nejvyššího purkrabí, 2 nejvyšší hofmistry, 1 nejvyššího maršálka, 2 nejvyšší soudí, 1 nejvyššího kancléře, 3 soudí dvorské, dědičné čišníky od roku 1716., 2 podkomoří, 1 mincmistra, 1 purkrabí kraje Hradeckého, 1 nejvyššího lovčího a 1 purkrabí hradu pražského. Z Drslaviců podnes žijí hrabata Černínové z Chuděnic, jejichžto původní sídlo Chuděnice nikdy nevyšlo z držení jejich. Švihovští z Risenberka, jejichžto katolická větev na Nalžovech roku 1720. vymřela, podnes prý se udrželi v Prusku.

Mstidruh ze **Chlumu** r. 1279. jmenovaný, jest praotcem vladyckých rodin Chlumských, Všejsamských, Litobořských, Kaufůnků a Sluských ze Chlumu, kteří se psali z Chlumu u Mladé Boleslavi, jak se mnou laskavě p. kollega Sedláček sdělil. Erb měli po panu Mstidruhovi všichni společný totiž stupeň²⁰ a drželi též Dobrovicoves (1318.), Kosořice (1453.) na Bol., Sačany (1347.), Vrbku (1349.) a Lacembok (1350.) na Časlavsku, než se rozdělili na svrchu řečené tři rodiny, jejichžto původní sídla byla Chlum, hrad svrchu připomenutý, Sluhy u Brandýsa na Labi a Litoboř na Králohradecku. Roku 1673. ještě čtyři bratři Sluští z Chlumu žili. 2 nejvyšší purkrabí, 1 nejvyšší komorník králové, 2 podkomoří králové a 1 purkrabí kraje Hradeckého náleželi tomuto rozrodu, jenž později do stavu rytířského sestoupil.

Domaslav ze **Škvorce**, nejvyšší češník a potom nejvyšší komorník v Čechách, zanechal nám z r. 1278. na listu archivu kapituly Vyšehradské svou pečeť, jejížto erb jsou tři kolmá břevna. Rod i erb s panem Domaslavem vyhasly, ač nejsou-li vladykové ze Semil v XV. století, kteří jednoho erbů se Škvoreckým pánem byli, také jednoho rodu.

²⁰ Archiv kapituly Vyšehradské.

Řehoř, komoří královny roku 1278. připomenutý, byl předkem pánů z **Dražic** (hradu u Benátek), kteří za erb tři vinné listy na jednom stonku měli.²¹ Krátký čas květu byl rodině té dopřán, ale jméno její zůstane vždy v paměti vděčně u Čechů pro zásluhy, které si získala. Dva biskupové pražští Jan III. (1258—1278) a Jan IV. (1301—1343) z rodu tohoto pocházeli, jeden nejvyšší písař, jeden podkomoří králové a jeden nejvyšší komorník králové. Jan III. byl na všeobecný církevní sněm Lyonský vyslán roku 1274., kde svou zvláštní výmluvností se vyznamenal a doma v úřadu svém horlivě pravdy a spravedlnosti se zastával, až hořem sklíčen jsa nad úpadkem vlasti osm měsíců po pádu Otakarově zemřel. Jan IV., poslední biskup pražský, přičinil se platně o volbu Jana Lucemburského za krále českého, pročež také důvěry požíval obou panovníků českých z tohoto rodu: krále Jana i císaře a krále Karla IV. Ve svém úřadě dbal nejen vzorně povinností svých biskupských, nýbrž i vlasti prospíval, věd a umění jsa milovným, mezi krajany je rozšiřoval a nejen vzorné stavitele z ciziny povolával, aby krásnými stavbami v Roudnici a v Praze lásku k umění budili, nýbrž i domácí učence podporoval v jejich práci, jako kanovníka Františka, jenž nám dějiny Čech od polovice XIII. století do roku 1353. zanechal. Na kostele sv. Jiljí v Praze a v kostele Roudnickém posud se spatřuje erb té rodiny, kterého jsme jinde v Čechách nenašli.

Bohuslav z **Horky** uvozuje se jako svědek s Řehořem roku 1278. a má v erbu kosa stojícího v pravo obráceného. Rodem svým pocházel z Čáslavska, kde ještě r. 1479. vladykové z Petrovic ten erb měli; tři kosi byli také dle Paprockého r. 1480. erbem vladyk z Tupadl. Vladykové z Horky v XV. věku měli kolmé břevno v erbu, jako Jan Horka z Horky r. 1443.

Oněš, nejvyšší sudí zemský a syn pana Čéče, nejvyššího sudí, měl roku 1278. na pečeti divokou svini²² a psal se r. 1284. z **Onšova** na Čáslavsku nedaleko Čechtíc, odkud také bratr jeho Protiven se jmenoval r. 1266., r. 1289. psal se Protiven již z blízkého Borovska a byl nejvyšším komorníkem králové. Ještě r. 1381. jmenuje se Čéč z Onšova, potomek páně Onšův, ale brzo potom usadil se na Onšově jiný rod s palečným kolem osmišpicním v erbu, jehož první nám známý člen Jan z Onšova jmenuje se r. 1412. Divokou svini měli vladykové z Kunemil od roku 1399. (Bolech z K.) ve svém erbu a vladykové z Tožic. Také Borovsko vyšlo již ve XIV. stol. z držení Čéčoviců, seděli tam vladykové z Volfberka, kteří měli dle jména svého vlka na štítu.

Póta z **Risenberka**, jindy také dle sídla svého „ze Mšen“ (u Budyňě) jmenovaný roku 1278., náležel erbem svým „lví nohou“²³ k rodů,

²¹ Archiv kapituly Vyšehradské. — ²² Tamže. — ²³ Tamže.

o jehož předcích Miroslavu a Střezimírovi Dalemil již roku 1130. vyprávuje.

Od pěti synů Pótových posli vладыkové ze Křesína (na Ohři), ze Šebína (naproti Křesínu) a z Kamenice (u Budyně), ale vymřeli již v XV. století. Odkud si pan Póta jméno „z Risenberka“ vzal, nepodařilo se nám posud vypátrati.

Beneš z **Doupova** měl r. 1281. v erbu svém dle Millauerova spisku. Der deutsche Ritterorden in Böhmen, na str. 129., volavku, kterou bych spíše na čápa vykládal. Blízcí totiž vладыkové z Moravěvsi mají ve starší době (1372.) rozečtvrcený štít, v jehož prvním a čtvrtém poli čáp, v ostatních dvou polích trojčárí jest, které sobě pozdější vладыkové z Doupova všichni oblíbili a s nimi stejnorodí Budovcové z Budova, kdežto vладыkové z Moravěvsi na Hostivicích čápa měli. Doupovcové z Doupova, jak se potomci páně Benešovi nazývali, rozrodili se po celých Čechách, ano i na Moravě a vymřeli v Čechách v okolí Tábořském Mandalenou Dohalskou roz. Doupovkou z Doupova a na Vlčovsi r. 1687., v Annaberku v Sasích, kam se po bitvě bělohorské pro víru z Čech vystěhovali, teprve v XVIII. století.

Werner, **rychtář Německobrodský**, nesl na erbu svém z roku 1281. tři usně uprostřed spojené, každou do jednoho kouta štítu obrácenou.²⁴

Vedle erbu dvou ostrví nejmocnější v severovýchodních Čechách byl erb lvíce, kterou měli **Markvartici** na svém štítě. Náleželi k nim pánové z Ralska, z Lemberka, ze Zvířetic, z Michalovic, z Vartenberka, z Valdšteina, z Rotšteina, z Velešína, z Veselé, z Děčína, z Tuchoměřic, ze Skal, z Kumburka, vладыkové ze Železnice (také ze Železna řečení), z Veselice a mnoho jiných.

Jako u Vítkovců a Drslaviců udrželo se také v tomto rozrodě podání o původním spolku rodinném, zobrazené pověstí a medailí o 24 synech jednoho pána z Valdšteina.

Nejstarší pečeti se lvicí zachovaly se nám tři z r. 1283.: Zdislava z Lemberka, Beneše z Vartenberka, Jaroslava z Lemberka a kus pečeti Jana z Michalovic,²⁵ všickni čtyři pánové mají lvici v pravo krácející s pravou nohou nazdviženou. — Na konci XIII. a na začátku XIV. stol. změnila si některé rodiny Markvarticů svůj erb a místo lvíce přijali Vartenberští, Zvířetičtí a Michalovští rozpůlený štít, jenž pravé pole měl zlaté a levé černé, také bílé a černé. Nejstarší rozpůlený erb známe z r. 1313. kdy pan Jan z Vartenberka ho užíval, r. 1321. měl týž erb Heřman ze Zvířetic. Heraldickou vzácností jest erb pana Havla z Lemberka, velkopřevora řádu maltanského v Čechách z r. 1357., lvíce nahoře vypsaná má na svém břichu erb rozpůlený, takže neznáme nad exemplář tento lepšího příkladu měnění erbů u našich panských rodin. Ze všech Markvarticů

²⁴ Archiv Německobrodský. — ²⁵ C. k. státní archiv ve Vídni.

zůstali dnes jen hrabata z Valdšteina, kteří na erbu rozečtvrceném čtyři lvice mají. Zdali šlechtický rod Čeňků z Vartenberka s erbem Vartenberským pochází přímo od našich Markvarticů, nemohu na ten čas určitě říci. V úřadech a důstojnostech zemských našli jsme 7 nejvyšších purkrabí pražských, 4 nejvyšší hofmistry, 1 nejvyššího maršálka, 6 nejvyšších komorníků, 3 nejvyšší soudí, 2 soudí dvorské, ode XIV. století všechny nejvyšší číšníky, od XVII. století všechny nejvyšší kraječe, 1 nejvyššího písaře, 1 podkomořího, 4 nejvyšší minemistry, 1 purkrabí kraje hradeckého, 2 podkomoří králové, 2 purkrabí hradu Pražského.

Jan de Zobzin, soudce Litoměřický (1282.), jenž dle erbu „ze **Sebuzína**“ se nazýval, náležel k rozrodu vladyckému, který na erbu svém tři podkovy měl, dvě v hořeni části nahoru otevřená, jednu v dolní části dolů otevřenou.²⁶ Téhož erbu užívali vladykové z Hostivic (u Unhoště), Vršové ze Sadlna (u Slabec na Rakovnicku), Chmeličtí z Vlčíchory (u Hořovic), Krtkové z Božího domu u Skučce a Pruskovští z Pruskova na Moravě. Nemáme příčiny, proč bychom sem nepostavili též vladyky, kteří jedné podkovy užívali, jako vladykové z Libochovan, z Měrunic, ze Všechlap, z Patokryj, ze Želenek na Bělsku (v okrají města Biliny), ze Semína a z Kladrub u Labe, ze Hliníku (u Mladé Boleslavi) a ze Šatavy, nevíme které v Čechách. Spojitost rodinnou všech těchto šlechtických rodů naznačil již Hájek tím, že je pány Bilíny nazval, snad dle polského erbovníku, kde znak tři podkov belinou nebo bialynou se jmenuje. Za války třicetileté vymřel rozrod tento Želinskými ze Sebuzína i Vrši ze Sadlna.

Zlatá hvězda osmirohá na modrém štítě jest po německu mluvící znak českých pánů ze **Šternberka**, kteří ode dob pradávných jak v Čechách tak na Moravě bohatstvím a důstojností se stkvějí v řadách šlechty české. První pečeť se hvězdou známe z roku 1284.²⁷ Jaroslav ze Šternberka v brnění oděn jsa drží v pravici prapor se hvězdou, levice drží jilec meče, který zakrývá štít trojhranný země se dotýkající se hvězdou, jakouž také na prsou na krunyři spatřuješ. Hlava přikryta jest kloboukem dvourohým, podlouhlým, s jehož levého rohu pentle dvě dolů až k levému lokti visí, obličej zakryt jest spuštěným hledím helmice. Šternberkové založili v Čechách záhy dvě větve Konopištskou a Holickou, kteráž poslední r. 1712. vymřela, potomci větvi moravských žijí ve Slezsku. Šternberkové stali se hrabaty r. 1662. a v pamětech národa našeho vždy jmenovati se budou s největší vděčností jména dvou Šternberků hrabat Kašpara a Františka, kteří velikých zásluh o znovuzrození jazyka i literatury české si získali. V seznamech hodnostářů zemských v Čechách a na Moravě velmi často jméno toho rodu se opakuje: v Čechách náleželi k nim 4 nejvyšší purkrabí, 1 nejvyšší hofmistr, 1 nejvyšší maršálek, 6 nejvyšších komorníků, 5 nejvyšších soudí, 1 nejvyšší kancléř, 4 soudí dvorskí, 2 presidentové nad

²⁶ C. k. státní archiv ve Vídni. — ²⁷ Tamže.

appellacími, 1 nejvyšší česník, 2 presidentové komorní a 2 podkomoří králové; na Moravě 3 zemští hejtmané, 4 komorníci Olomoučtí, 2 komorníci brněnští, 2 sudí olomoučtí a 2 nejvyšší sudí.

V erbovní síni panských rodin českých na předním místě zavěšen jest štít s erbem, který zavínutou střelou dle Dalemila, odřivousem dle Paprockého a novějších heraldiků se nazývá a rozrodu **Benešoviců** přísluší. Již za nejstarších pamětí našich dějin rozšíření byli členové tohoto rozrodu po Čechách, Moravě a Slezsku, ač první jejich erb teprve z r. 1284. na pečeti pana Ondřeje z Kavčihory (pustého nyní místa mezi Benešovem a Bystřicí) známe²⁸. Přední rodiny české tohoto erbu sídlily na Benešově městě nedaleko Sázavy, na pustém nyní hradu Dubé na Sázavě, na hradu Leštně a na Lopřeticích u Bystřice, na Bechyni a Kamenici nad lípou, na tvrzi Štítném, na Litošicích u Čáslavi, na Mezilesicích u Chrudimi a na Kopidlně. Každý Čech zná jméno biskupa pražského Tobiáše z Bechyně, právníka Ondřeje z Dubé, nesmrtelného filosofa Tómy ze Štítného a nešťastného Jana Roháče z Dubé, kteří všichni z českých větví tohoto rozrodu posli. Na Moravě proslavili se nejvíce pánové z Kravař vysokými úřady a velkým majetkem, který se kolem Nového Jičína na Moravě, a blíže Cvilína, Koutů, Bohuslavic, Štitína a dvojího Benešova ve Slezsku rozkládal. Kromě Kravařských byli toho hesla na Moravě páni Tvorkovští ze Tvorkova, (kteří ze Slezska pocházeli), pánové ze Straleka, z Kvasic, z Budišovic, Doubravkové a Osovští z Doubravic a konečně Sedlničtí z Choltic, kteří z Čech vyšedše na Moravě a Slezsku se rozrodili a podnes dílem ve stavu hrabat dílem jako svobodní pánové žijí, jediná to ratolesť mocného jindy stromu po všech vlastech českých rozvětveného. V hodnostech zemských v Čechách zastoupeni jsou Benešovicí 1 nejvyšším purkrabím, 2 nejvyššími hofmistry, 1 nejvyšším maršálkem, 1 nejvyšším sudím, 1 podkomořím, 1 purkrabím hradu Pražského; na Moravě 5 zemskými hejtmany, 7 komorníky olomouckými, 1 komorníkem brněnským, 2 nejvyššími komorníky, 2 sudími olomouckými a 2 nejvyššími sudími.

Vilém z **Miličina** (u Tábora) má erb na pokos od pravé k levé rozdělený, jehož polovice levá červená jest a pravá bílá routami damascovaná (r. 1284.).²⁹ Zvláštní jest okrasa erbu toho na pravé straně; na ratolístce sedí ptáček v pravo obrácený, jenž hlavičku v levo k erbu otočenou má. Syn Vilémův pan Heřman byl r. 1318. nejvyšším truksasem a zemřel hrdinskou smrtí po boku krále Jana v bitvě u Kreščáku. Miličín zdědili sice pánové z Rosenberka, ale rod pánů z Miličina udržel se až do konce XVI. století; v Čechách drželi Újezdec u Oselce na Pracheňsku a na Moravě Šumvald.

²⁸ C. k. státní archiv ve Vídni. — ²⁹ Tamže.

Orlice na štítu honosí se u nás knížecím původem dle Dalemila, jenž dí, že potomci Vlastislava, knížete Luckého, na svém štítě dvě v zlatě fíolné orlice nosí. První orlice se nám zachovala z r. 1284. na pečeti pana Purkarta z **Janovic a z Winterberka**, nejvyššího hofmistra krále Vladislava II.³⁰ Otec jeho Kunrát, purkrabí Zvíkovský, pocházel z Janovic u Votic na Táborsku a kromě těchto dvou míst majetek rozrodu tohoto též na Žatecku kolem Žirotina, Vraního, Ročova a neznámých Adlarů se rozkládal, kdež tolikéž květko větvi Janoviců, jak Palacký rozrod s orlicí v erbů nazval. Na Čáslavsku ve XIV. století držela zvláštní větev Zbraslavice, Slavošov, Chřenovice a Zručí nazývající se Kolovraty jako Albrecht z Kolovrat, zakladatel kláštera Ročovského, r. 1347. poprvé jmenovaný. Jednotlivé výstřelky velikého rodu tohoto jsou pánové Žďárští ze Žďáru na Loketskú, vladkyové z Komařic a Milíkovíc na Budějovsku, z Lipčic na Prachensku, ze Zahradky, z Krehleb, z Nechvalic u Orlika, nejstarší pánové z Vlašimi (s odnoží Čěčů z Nemyčevsi u Jičina) a Čejkové i Dvořečtí z Olbramovic nedaleko hlavního sídla orlice na Janovicích. Kolovratové rozštěpili se v několik haluzí: Krakovskou, Liebšteinskou, Maššovskou, Novohradskou, Bezdrůžickou, které všechny hlavně v západ. Čechách statky své měly. Všechny větve Janoviců uschly až na hrabata Krakovské z Kolovrat a šlechtice Žďárské ze Žďáru, ze kterých onino v Čechách, tito v Sasku žijí. Abychom nenechali Dalemila ve lži se strany zprávy jeho o dvou orlicích, doložíme je erbem vladky ze Vlastislavi, také z Jablonce neb ze Chlumčan řečených, po sídlech svých u hradu Hasenburka, u Bíliny a u Loun. Jan řeč. Jablonec ze Vlastislavi, seděním na Chlumčanech, r. 1413. ve knihách Lounských se jmenuje a bratři Řehník, Hašek a Jan z Jablonce mají roku 1420. v archivu Drážďanském na pečeti své orlici o dvou hlavách a kolem ní nápis, že z Vlastislavi pocházejí. Úřady a hodnostmi v Čechách byli Janovici velmi vyznamenáni: nalezněš mezi nimi 5 nejvyšších purkrabí, 4 nejvyšší hofmistry, 1 nejvyššího maršálka, 4 nejvyšší komorníky, 7 nejvyšších sudí, 3 nejvyšší kancléře, 6 sudí dvorských, 3 presidenty nad appellacemi, 3 presidenty komorní, 1 podkomořího, 1 nejvyššího lovčího, kterýžto úřad byl potom dědičný v rodině hrabat Novohradských z Kolovrat a 3 purkrabí hradu Pražského.

Hroznata, syn Sezemův, založil na Plzensku ve XII. stol. dva slavné kláštery Tepelský a Chotěšovský, které oba ve znaku svém 3 páry parohů mají, dovozující takto původ svůj od předka pánův z **Gutšteina a z Vrtby** později proslulých. Sezema z Krašova (nedaleko Radnic na Plzensku) má sice roku 1284. erb zcela podobný Miličinskému erbů,³¹ ale již r. 1287. nese na štítu svém rodinné tři páry parohů,³² jako r. 1375. Sezema z Bělé 3 páry parohů na erbů má a r. 1381. již rozečtvrceného erbů užívá, v němž

³⁰ Tamže. — ³¹ Tamže. — ³² C. k. universitní knihovna Pražská.

na pokos předělený erb se střídá s třemi páry parohů. Vedle Krašova psali se Hroznatovci, jak slušně rod tento nazvati můžeme, též z Krašovic, z Bělé (v okrese Manětinském), z Gutšteina (u Bezdružic), z Vrtby, ze Frumšteina (u Všerub), z Nekmíře, z Lěštan, z Hunčic, ze Štěpánovic, z Fuchsberka nad Polení a ze Svrčovi (u Klatov), z Fussperka nebo z Pokojuic u Žákavy a z Alběnic, nynějších Ouběnic na Voticku. V popředí všech Hroznatovců byli střídavě pánové z Gutšteina a pánové z Vrtby, kteréžto obě rodiny také všechny ostatní přečkaly: Gutšteinové vymřeli jako hrabata r. 1747. a hrabata z Vrtby r. 1830. Veliké bohatství pana Buriana z Gutšteina v druhé polovici XV. století učinilo pyšnými jeho syny, až i zemi české odpověděli a velikých neplech natropivše téměř všechnen majetek ztratili. Není též bez důstojností zemských rozrod Hroznatovců: 1 nejvyšší purkrabí, 1 nejvyšší maršálek, 1 nejvyšší komorník, 1 nejvyšší truksas, 1 nejvyšší sudí, 1 president nad appellacemi, 1 president komorní, 1 mincmistr v rodokmenech jejich se nalézají a hrabata z Vrtby byli dědičnými pokladními království českého od r. 1723.—1830.

Ke Hroznatovcům a Drslavicům druží se na Plzensku r. 1284. rozrod **pánů Svojsínských** s trojčářím v erbu pana Benedy z Třebel.³³ Původní sídlo rodu tohoto, ves Svojsín, jest u města Stříbra na řece Mži a již roku 1175. jmenují se odtud bratří Oldřich a Beneda synové Ctiborovi. Hrad Třebelský, blízko něho hrad Wolfšteinský, hrad Schönthalský, tvrz Černošínská, tvrz Výškovská, kterážto místa všechna mezi Svojsínem a městem Planou se nalézají, staly se sídly tolikéž větví Svojsínských, ze kterých páni z Wolfšteina místo trojčářů vlčí hlavu a krk za erb si oblíbili jako Měsíčkové z Výškova. Že jednoho původu jsou Wolfšteinové se Svojsínskými, dokazuje erb bratří Viléma a Benedy z Wolfšteina (r. 1406.), kteří místo vlčí hlavy na helmici a v erbu, jak ji měli předkové jejich, vzali si dolů do erbu staré trojčářské Svojsínských, ponechavše si vlčí hlavu jen jako klénot. Kromě těchto rodin všech náleželi ještě vladkové z Kamenice hořejší u Staňkov a ze Štáhlavi u Plzně k tomuto rozrodu a snad také i Doupovci z Doupova a Budovci z Budova na Loketsku. Palacký bez důvodů pochyboval, že by Zmrzlikové ze Svojsína, kteří mincmistrem Petrem se proslavili v dějinách českých (1406.—1421.), nebyli téhož rodu, jako starší pánové ze Svojsína, neboť Zmrzlikové ze Svojsína užívali téhož erbu, kterého pan Beneda z Třebel svrchu připomenutý a pan Beneda ze Svojsína r. 1361. Ve století XVI. sešla též větev Wolfšteinská na Hostouni (u Horšova Týna) a Vejnovští ze Štáhlav, takže zůstali jen Měsíčkové z Výškova, kteří v Čechách koncem XVII. století vymřevše, posud v Prusku jako svobodní pánové žijí a Zádubští ze Schönthalu, jichž poslední potomek Jáchym svob. pán Zádubský na Černěticích u Volyně

³³ C. k. státní archiv ve Vídni.

teprve za naší paměti roku 1875 zemřel. Obšírnou rozpravu o tomto rozrodu napsal jsem v *Archaeologických Památkách*. (IX. díle na str. 943.—955.)

Bohuslav, purkrabí Zvíkovský, má r. 1284 osamělý v heraldice české erb pardála, kterým v Rakousích hrabata, posléze knížata z Losensteinu (vymřeli r. 1692.) se vyznamenávali. Několik náhrobků Losensteinských spatřiti můžeš v Garstenu v Doleních Rakousích.

Druhý purkrabí Zvíkovský Dobeš z téhož roku 1284. náleží erbem svým, šikmým poloutrojčárím v levé polovici rozpůleného štítu, k rozrodu **povltavských Drslaviců**, k němuž mnoho rodin v krajinách podle pravého břehu Vltavy na Bechynsku a Sedlčansku usedlých náleželo.³⁴ Určitě tak říci můžeme o vladkách z Úsuší, ze Knovíze, ze Stajice, ze Chlumu, z Jedle, ze Zvěřince, z Radíče, ze Chvojna, z Petrovic u Milevska, z Bernartic, z Hořic, z Tučap a ze Vřesné, třebaš i někdy poloutrojčárí šikmé s rovným se střídá a místo levého pole v pravém spatřuje. Purkrabím byl pan Dobeš již roku 1277. spolu s bratrem svým Alberou, jenž byl roku 1308. podčeším krále českého, užívaje stejného s Dobšem erbu. Kromě těchto dvou bratří sluší ještě jmenovati Mikuláše mladšího Hořického z Hořic a na Pecce, purkrabiho kraje Hradeckého v létech 1479.—1494. Albrechtem Valovským z Úsuší a na Hamru a Ostrovu r. 1596. vymřeli vladkové z Úsuší a po nich sešla poslední větev tohoto rozrodu: Tučapové z Tučap, ze kterých Hynek Tučap z Tučap na počátku války třicetileté naposled se jmenuje.

Ku předním rodům moravským náležejí pánové z **Lomnice**, jichžto erb totiž křídlo poprvé se objevuje r. 1285. na pečetí Demetria z Bukov (u Pernšteina na Brněnsku).³⁵ Palacký rozeznává tři hlavní větve tohoto rozrodu: pány z Lomnice na Brněnsku, pány z Meziříčí a pány z Tasova u Jihlavska. Dle listů archivu Třeboňského a Vídeňského připočteme ku těmto rodům ještě pány ze Skuhrova v Čechách na Kralohradecku a pány z Křižanova, z Mostic na Moravě v Jihlavsku, pány z Ejvan na Popovicích (u Rosic na Brněnsku), pány z Měšic u Litovle a pány z Rajce na Brněnsku. Jsouce téhož erbu, jsou také téhož rodu pánové z Kostomlat v Čechách nedaleko Nimburka osedlí a to: Theodoricus auditor curiae regiae a Raymondus de Kostomlat r. 1350. připomenutí.

Tasem z Lomnice, nejvyšším sudím Moravským, vymřel veškerý rod asi r. 1600., proslaviv se na Moravě 6 zemskými hejtmany, 2 komorníky olomouckými, 2 komorníky brněnskými, 2 nejvyššími komorníky, 1 sudím olomouckým, 1 podkomořím a 4 nejvyššími sudími.

Stephanus Hungarus, filius Iwani, r. 1197. připomenutý, jest předek panského rodu, jenž podle sídel svých ze **Sádku** (po něm. z Ungersberka

³⁴ Tamže. — ³⁵ Bočkův diplomatář IV. str. 296.

dle Brandla) z Dobronic, z Dunajovic a z Horního Újezda na Znojemsku se psal. Erb této rodiny nám ve známost vešel ve státním archivu Vídeňském při listu Gerharda z Kunštatu a z Obřan, k němuž Štěpán Uher ze Sádku pečeť svou přivěsil (r. 1286.), i představuje břevno středem štítu se nesoucí, nad nímž v hořeni polovici růže pětিলistá se nalézá. Dětrich z Dobronic jmenuje se roku 1283. s pěti syny: Štěpánem, Gotfriedem, Ostojem, Soběslavem a Jimramem, tohoto pak Jimrama z Dobronic nebo některého syna z jeho bratří pečeť známe z roku 1338. podobající se úplně pečeti Štěpánově ze Sádku. Štěpán z U. koupil platy na Horním Újezdě r. 1349., a držel též polovici Kunovic u Hradiště uherského r. 1366. Po husitských válkách rodiny tohoto erbu se již nepřipomínají.

Pečeť Svojsě de Staetlino z r. 1290., na které přilbice je ozdobena dvěma péry pavími ve kruh dovnitř stočenými,³⁶ zachovala nám ozdobu přilbice na erbu pánův z **Vilhartic**, kteří na štítě svém routovou korunu měli červenou šikmo od pravé k levé položenou. Diplomatically známý první předek tohoto rodu jest Bohuslav se syny Svojsšem a Dluhomilem, kteří r. 1251. na Boru malém u Horažďovic sídlili a potom si vystavěli hrad a městečko Vzduňy (u Sušice, kde nyní osamělý kostel „na Zdouni“ stojí) odkud již r. 1257. Dluhomil „Nabezodenus“ (Nabzdounský, Navzdounský) od Bavorů nazván byl. Svojsě de Staetlino, roku 1291. „ze Vzduň“ jmenovaný, měl bratra Bohuslava z Budětic a nazýval se „de Staetlino“ po nějakém podhradí u kostela a hradu Vzduňského vystavěném. Bohuslav z Budětic založil na říčce Pstružné, na které též Vzduňy leží, hrad Velhartický, k němuž vesnice Radětice, Přestanice, Staníkov, Druhoveč a Konín od kláštera Doksanského připojil, daďa jemu za ně Dolany u Doksan r. 1290. Koncem XIV. století vymřeli pánové Velhartičtí, zdědivše po Vzduňské větvi Vzduňy a Tedražice; avšak jedna haluz udržela se na Zavlekomě a Letovech u nynějších Nalžov až do XVI. století. Od Zavlekomských pošli páni Heršteinstí z Heršteina a z Velhartic, kteří se po hradě Heršteine u Nové Kdyně nazývali a na začátku XVII. století z Čech vystěhovali do Bavor, kde ještě r. 1658. Jiří Tomáš Heršteinský svobodný pán z Heršteina a z Velhartic panství Zellské a Lobensteinské držel.

Bliže města Klatov vládne údolí Úhlavky zámek Klenové, pod nímž městečko Janovice se rozkládá, rodná to dvě sídla hrabat **Klenovských z Klenové** a rytířů **Janovských z Janovic**, kteří šachovnici modrou a bílou na štítě červeném za erb měli aspoň již r. 1291., kdy na pečeti Jana z Janovic tento erb poprvé jsme spatřili.³⁷ Po smrti Janově prodal král český Jan r. 1327. hrad Janovský se clem v Nýrsku Petrovi z Rožmberka, ale již roku 1358. opět Janovští z Janovic seděli na Janovicích a spolu na Hradešicích u Nalžov, oba statky jako léna držíce. Klenovští

³⁶ Král. státní archiv bavorský ve Mnichově. — ³⁷ C. k. univ. knihovna Pražská.

z Klenové měli Klenovou vždy v držení zpupném a současně s Janem z Janovic připomíná se r. 1291. Bohuslav z Klenové. Přední mužové obou rodin proslavili se válečnými skutky svými: pan Přibík z Klenové na městu Stříbře proti přesile křižáků německých ve válkách husitských rekovsky se ubránil r. 1427. a jeden z posledních potomků jeho, hrabě Jan z Klenové v bitvě u Lipska proti Napoleonovi se vyznamenal; Janovští pak chovali ve vzácné památce předka svého Heřmana (1496—1524), jenž celé Bavorské zemi odpověděl a na Janovicích moci Bavorské šťastně odolal. Jak Janovští tak Klenovští vymřeli po meči teprve v našem století, přetrvávše vladyky Chřínovské ze Chřínova na Merklíně, kteří jednoho erbů a rodu s nimi byli, ale jen konce XVI. století se dočkali.

Adelheida, vdova po Jindřichovi **Voskov ze Wsthowe**, odřiká se r. 1290. všech práv k Pesvicům u města Mostu, které daroval nebožtík muž její komendě řádu německého v Chomútově. Užívá pečeti muže svého, na níž viděti jest přilbici, třemi liliiemi ozdobenou.³⁸ Wsthowe vykládá p. Schlesinger na Wüstenhof u Mostu.

Hron miles dictus **de Hrozka** má v archivu maltanském v Praze zachovaný od r. 1294. svůj erb, jenž ve dvě části rozdělen jest, hoření třetinu štítu drží břevno přes celý štít napříč položené. List dán byl v Brně r. 1294. a týž erb mají též v maltanském archivu páni moravští Protiva dictus de Doubravic (r. 1297.) a Matouš z Černé hory (r. 1298.) Pan Vok z Bohdalic r. 1337. téhož erbu užívá.

Všebor z Úherčie (na Brněnsku v Moravě) tamtéž kde předešli zachovaný od r. 1297. má erb, jenž zvon představuje. Jemu podobného erbu jsme posud ani v Čechách ani na Moravě nenašli.

Drslaus, filius Wiknandi, má v erbu tři klíče ve trojhran spojené, každý o dvou zubech na koncích do rohů trojhranného štítu dopadajících. Erb v témž archivu od téhož r. 1297. se udržel.

Herbordus **de Nizamylyez** dnešních Nezamyslic (v Olomoucku na Moravě) má trojhranný štít, třemi čarami ve prostřed spojenými — každou z jednoho rohu vycházející, — ve tři částky rozdělený, jako v Čechách vladykové z Letné u Pelhřimova. Rok i archiv jsou tytéž, které u erbu předešlého.

Tamtéž nalézá se od téhož roku pečeť **Mikuláše od věže**, jenž krokev za erb měl, jako v Čechách Mikuláš z Vožice r. 1383. a pan Hron z Pacova na konci XIII. věku. Z ostatních rodin s krokvi jmenuji Kagery ze Štampachu, kteří v Čechách jsou nejnámější.

Unsko de Sconewald (Oneš ze Šumvaldu) ku často připomenutému listu archivu maltanského z r. 1297. poslední svou pečeť přivěsil, nejdůležitější ze všech pro nás, poněvadž na ní zachoval se erb podnes kvetoucího

³⁸ C. k. státní archiv ve Vídni.

na Moravě rodu hrabat **ze Žerotína**, kteří lvem na skále na štítě svém se honosí. Erb rodu tohoto výhradně moravského velmi zhusta v archi-
vech nalézáme, jmenují pány z Konic Adama (1342) a Sulíka (1420), Dě-
tocha z Vlkoše (1359), Buna z Domažlic (1369), Přecha z Račic (1373),
Ješka z Klobúk (1391), Přecha z Rakúsek (1391), Zdeňka z Kokor (1379)
a Uňku z Majetína (1354), k nimž ještě čtyři bratři ze Sokolomi (1352)
dle Bočkova diplomatáře (VIII. d. 164) náležejí. Nejen na Moravě,
nýbrž i v Čechách proslavil se nejvíce z rodu tohoto Karel ze Žero-
tína (†1636), jehož národ český vždy v lásce a vděčnosti největší cho-
vati bude. Hodnosti zemské na Moravě přecházely s pokolení na po-
kolení v tomto rodě tak, že čítají Žerotínové mezi předky svými 1 biskupa
olomouckého, 3 zemské hejtmany, 1 komorníka olomouckého, 4 nejvyšší
komorníky, 1 sudí brněnského, 3 sudí olomoucké a 3 nejvyšší sudí.

Mikuláš z **Dobřenic** (dnešního Dobřínska u Krumlova na Moravě)
měl ve znaku svém lišku na dvou horách stojící se hlavou k zemi sklo-
penou r. 1298.³⁹ Jinde erbu toho jsme nenašli.

Albertus dictus **de Nonken** (roku 1298.) měl vrchní třetinu štítu
svého prázdnou a latinským písmenem **N** okrášlenou, ostatní část štítu vy-
výšená jakou barvou pomalována byla, nevíme.⁴⁰ Potomci erbu a rodu jeho
byli vladykové Kunčičti z Kunčic, kteří ještě v XVI. stol. na Moravě žili.

Jenczo **de Nasmaricz** (dnešních Našiměřic u Krumlova na Moravě)
v témž listu (r. 1298.) připomenutý, pečetil erbem, na němž viděti jest
vzprímeného vlka s rozevřenou tlamou. Měl dva bratry Vlka a Wernharda,
jichžto potomci jmenují se r. 1353. Oldřich a Jenec z Našiměřic, ale každý
již užíval jiného erbu, Oldřich vlka po předeich svých a Jenec řetkve.
V XV. století vladykové z Našiměřic se již nepřipomínají.

Rod pánů **Tovačovských z Cimburka** náleží předky svými do Čech,
jak již Martin z Tišnova, professor na universitě pražské (1470—1480),
ve své latinské básni na oslavu Cimburků složené praví. Miroslav, za-
kladatel kláštera Sedleckého u Kutné hory pocházel prý z rodu tohoto
a vystavěl hrad Cimburk blízko Sedlce na ochranu nového kláštera. Podnes
u Poličan na Páchu blíže Kutné hory jest mlýn „pod Cimburkem“ řečený,
kteréžto jméno nám památku slavného tohoto rodu a snad i jeho hradu
rodinného zachovalo. Západně od Kutné hory v okresích Kouřimském
a Černokosteleckém ve vesnicích Chvatlínách, Mlékovicích, Struhařově,
Hackách, Strímelicích a Zvanovicích Cimburkové buď sídlili, buď statky
své měli, rovněž jako na sousedním Benešovsku v Jemništích, na Jílovsku
v Pětichvostech, na Vlašimsku v Dalkovicích, u Humpolce ve Vojslavicích
u Německého Brodu na Lipnici, u Pardubic na Blatníku a na Bohdánči.
Na těchto jistých zprávách zakládáme též svou domněnku, že Albertus

³⁹ Archiv řádu maltanského v Praze. — ⁴⁰ Tamže.

de Poděhus, jenž roku 1298. daroval kostelu Pražskému Máslovice a na pečeti posud zachované⁴¹ helmici má, nad níž liška v pravo běží, jest též rodu Cimburského, jehož potom začátky až do Slivna u Benátek sáhají, poněvadž otec Alberta Poděhuského, Jarošius magnus, slavný vítěz Kressenbrunnský, byl zase synem Alberta ze Slivna v létech 1233. — 1240. jmenovaného. O Poděhusích soudný čtenář nebude pochybovati, že se mají hledati tam, kde nyní Hrádek červený jest, jenž také vždy Hrádek nad Poděhusy ve starších pamětech se jmenuje, ježto bezprostředně se statky Cimburků na Kouřimsku sousedí a jméno osobní Albert opakuje se u našeho Alberta de Poděhus od roku 1223. po čtvrté v témž rodě, nepočítaje četných Albertů a Jarošů pozdějších. Největší obtíž jest, že lišky jako klenotu jsme posud nenašli u Cimburků, nýbrž jen paví pera a křídla. Ale zkušenost v heraldice české nás učí, že právě v tu dobu, kdy pan Albert z Poděhus žil, jednotliví členové velkých a mocných rodů ze spolku a svazku rodinného se vytrhše, nový erb si vzali, jenž s původním rodinným erbem jejich buď málokterý kus nebo dokonce nic společného neměl, jakož jsme nahoře u Hroznatovců, Wartenberků a Wolfštejnů ukázali. Ba že pouhou okrasou zvířata byla, vidíme v téže době na erbu štyrských pánů z Wildonie, kteří nad erbem rodinným (třemi srdcovitými listy) pardála ještě na pečeti měli. Erb u Cimburků později obvyklý tři cimbuří našli jsme r. 1320. u Bernarta z Cimburka a u Alberta a Ješka z Poděhus,⁴² jen že Bernart má na helmici dvě křídla složená, cimbuřím okrášlená a Poděhuští páni nemají žádné helmice. Rodu Cimburků Palacký sám věnoval krátkou monografii na oslavu Otibora Tovačovského z Cimburka, nejvyšš. hejtmana markrabství a slavného českého spisovatele a my zde jen tolik podotýkáme, že u Tábora ve Hrobech a v Radenině odpočívají poslední členové této rodiny pod svými náhrobky Václav Tovačovský, jenž r. 1593. zemřel a Alžběta Homutová z Cimburka r. 1622. zemřelá.

Engelhart z **Wildsteina**, jehož erb břevno příčné středem štítu se nesoucí na pečeti od r. 1297. se zachoval,⁴³ náležel k slavnému rodu Nothaftů v Chebsku a Bavořích osedlému, kde členové jeho dle Drivoka truksasy Řezenskými a Pasovskými byli. V Čechách na slovo vzata byla větev toho rodu, která na okresních městech Falknově a Wildštejně až do roku 1325. vládla. V Bavořích podnes svobodní pánové Nothaftové s erbem svých praotců žijí.

V sakristii děkanského chrámu Páně Čáslavského nalézá se náhrobek s nápisem Jistislaus na hoření obrubě kamene, pod níž osoba mužská ve staročeské říze stojí, držíc v levici trojhranný štít, na němž erb pánů **Slavatů z Chlumu** a z Košumberka se nese: 2 břevna napříč položená,

⁴¹ Archiv kapituly Pražské. — ⁴² C. k. státní archiv Vídeňský. — ⁴³ Tamže.

která též se třemi se střídající, modrá byla ve zlatém poli proti červeným Svojsínským v bílém poli. Jistislav, syn pana Bleha ze Chlumu, připomíná se r. 1288. a proto můžeme s panem kollegou Aug. Sedláčkem směle ten náhrobek ještě do XIII. anebo na začátek XIV. stol. položit. Hrad Chlum, odkud se Slavatové psali, byl ve vsi stejnojmenné na Čáslavsku a rod pánův jeho vynikl nejvýše Vilémeš Slavatou, hrabětem z Chlumu a Košumberka, nejvyšším kancléřem království českého (1628—1652) jehož rod až do vymření (r. 1691.) panství Jindřichův Hradec po pánech z Hradce držel, aby je potom nynějším vladařům tamějším, hrabatům Černínům z Chuděnic dědictvím odkázal.

Seznam svůj nejstarších pečeti a erbů končíme náhrobkem pana **Hrona z Pacova** v kostele Pacovském u Tábora. Rovná se památník tento žulový, hledíme-li k místu nápisu, ku štítu, k úpravě osoby a ku rozměrům všem, úplně náhrobku pana Jistislava z Chlumu, tak že oba z jedné doby pocházejí. Erbu ovšem byli oba pánové rozdílného: pan Hron má krokev na štítě svém, jakou také jeho potomci se vyznamenávají, kteří záhy z Pacova na Moravu se vystěhovali: Oldřich z Pacova držel Loučku a Falknov na Jihlavsku r. 1366., po němž na Falknově r. 1378. Hron z Pacova seděl. Jan a Havel bratři z Pacova drželi r. 1360. Lovětín a po Ješkovi či Janovi zůstala pečeť s krokví v archivu Jindřichohradeckém od roku 1353. Hynek z Pacova byl roku 1414. hejtmanem Brněnským a poslední nám známý člen této rodiny jest Havel z Pacova r. 1449. na listu archivu svrchu jmenovaného podepsaný. Vzácnost heraldická na náhrobku pana Hrona Pacovského jsou 2 štítky s krokví, které kromě hlavního erbu ještě na pažích jeden na pravém, druhý na levém umístěn jest, připomínající nám obvyklá ve Francii do r. 1330. křídélka (ailettes) na podobných památnících vysoké šlechty; v Němcích jsme našli tyto štítky mimo hlavní štít na náhrobku Oldřicha hraběte Wirtenberského r. 1265.

Prameny, kterých jsem k práci této použil, jsou: C. k. státní archiv ve Vídni, kr. státní archiv ve Mnichově, kr. státní archiv v Drážďanech, kapitolní archiv v Praze, kapitolní archiv Vyšehradský, archiv řádu maltanského v Praze, archiv řádu křižovnického v Praze, archiv c. k. universitní knihovny v Praze, archiv fakulty filosofické v Praze, archiv musea království českého, archivy knížat Švarcenberků v Třeboni a na Orlíce, archiv hraběte Černína v Jindřichově Hradci, archivy měst: Budějovic českých, Budyně, Kašperských Hor, Loun, Mladé Boleslavi, Německého Brodu, Pelhřimova, Plzně, Soběslavi, archiv dominikánského kláštera u sv. Jiljí v Praze, Erbenova a Emlerova Regesta regni Bohemiae, Bočkův Diplomatař moravský, Sommerova Topografie Čech, Volného Topografie Moravy, Prameny dějin českých, Palackého Dějiny národa českého a Přehled nejvyšších důstojníků zemských v Čechách, Bočkův Přehled nejvyš-

ších důstojníků zemských na Moravě, Časopis musea království českého, Časopis matice moravské, Archeologické památky, Archiv český, Slovník naučný, Paprockého Diadochos a Zrcadlo, Jana z Pouchova Kosmografie, Dvorského a Emlera Zbytky nejstarších desk pňhonných, Desky zemské a dvorské v Praze, Bibliotheka místních dějepisů redakcí Vlasákovou vydávaná od Urbánka, Schlesinger's Stadtbuch von Brüx, Hefner's Heraldik, Hefner's Bayerischer Adel, Hefner's Adel von Galizien, Pangerl's Urkundenbuch des ehemaligen Cistercienserstiftes Goldenkron, Pangerl's Urkundenbuch des ehemaligen Cistercienserstiftes Hohenfurt, Sphragistische Aphorismen vom Fürsten zu Hohenlohe-Waldenburg, Jahresbericht der Staats-Ober-Realschule in Troppau für das Schuljahr 1880--81, Dr. Lind: Über mittelalterliche Grabdenkmale, Verhandlungen des historischen Vereines von Oberpfalz und Regensburg, Frast: Urkundenbuch des Stiftes Zwettl, Schematismus für das Königreich Böhmen auf das Jahr 1808, Monatsblatt des heraldisch-genealogischen Vereines Adler, Ritter d' Elvert: Beiträge zur Geschichte der böhmischen Länder im XVII. Jahrhundert, Libri confirmationum a Libri erectionum, co tiskem vyšlo.

Kdo mně jakoukoli zprávou radni a pomocni byli, těm díky tuto činim veřejné a hotov jsem, kdyžby kdo pramen si přál znáti, z něhož jsem čerpal jednotlivé zprávy, na požádání jej naznačiti.

